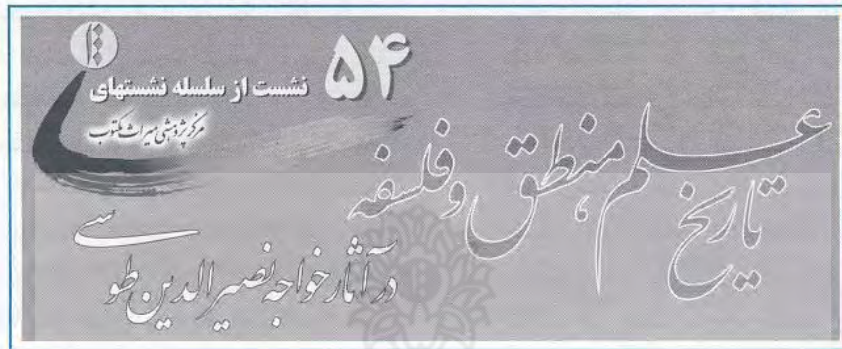
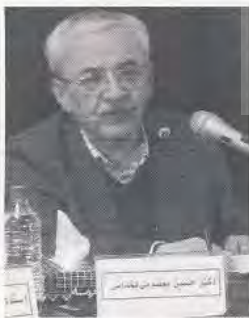

نشست ها و همایش ها

بزرگانی چون عطار که جزء فرهنگ سازان و تاریخ سازان ما بودند، شد اختصاص به همین دوره دارد. در آن زمان خواجه با توجه به احیای فرهنگ اسلامی و علم و فلسفه، توانست یک دلگرمی و یک امنیت روانی به اندیشمندان بدهد و آنها را حفظ کند. این از مهم ترین تحولات و نقش های اساسی است که خواجه نصیر ایفا کرد و توانست درباریان و هولاکو خان را برای مدارا با بزرگان علم و فرهنگ قانع کند. وی به حدی در دربار تأثیرگذار بود که توانست مذهب تشیع را گسترش دهد. و زمیته ساز اعلام رسمی مذهب تشیع در زمان غازان خان و اولجایتو شود که تا عصر صفویه ادامه داشت.

دکتر حسین معصومی همدانی

سخنران اول، دکتر حسین معصومی همدانی سخنان خود را در مورد شاردن و سفرنامه او آغاز کرد. وی گفت: شاردن تاجر پروتستان فرانسوی که در دوران شاه عباس دوم و جانشینانش به ایران آمد بسیار آدم تیزبین و باهوشی بود و به دقت به مطالعه جامعه ایران پرداخت که حاصلش سفرنامه مهمی است که تأثیر زیادی در آشنایی اروپایی ها با مشرق زمین داشته است. در بندی از سفرنامه که در مورد خواجه نصیر است می گوید: خواجه در میان نویسندگان قرن های اخیر، از همه

پنجاه و چهارمین نشست از سلسله نشست های مرکز پژوهشی میراث مکتوب با عنوان «تاریخ علم، منطق و فلسفه در آثار خواجه نصیرالدین طوسی» روز دوشنبه ۸۵/۱۲/۹ در محل مرکز برگزار شد.

در این نشست که به مناسبت روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی برگزار شد، آقایان استاد عبدالله انوار، دکتر حسین معصومی همدانی و دکتر احد فرامرز قراملکی به عنوان سخنران شرکت داشتند.

ابتدا اکبر ایرانی، رئیس مرکز، این روز را بهانه ای دانست برای اینکه اهل علم و علاقه مندان و دوستداران این اندیشمند بزرگ دور هم جمع شده و درباره اندیشه ها و آثار و دستاوردهای این بزرگ مرد بحث و گفت و گو کنند. وی خواجه نصیر را شخصیت ذوابعاد خواند و وی را میراثبان علم و فلسفه و منطق و کلام در فرهنگ و تمدن اسلامی دانست و گفت: از حیث اینکه این میراثبان بزرگ آثار ارزشمندی در موضوعات مختلف تألیف کرده به نوعی در بحث علم کلام پاسدار اندیشه های شیعی است. وی با تألیف کتب ارزشمندی مانند تجرید الاعتقاد که تاکنون نیز شروع و حواشی زیادی بر آن نوشته شده و دلیل بر عظمت این اثر گرانقدر است.

در ادامه رئیس مرکز به بیان مختصری از وقایع تاریخی عصر خواجه پرداخت و گفت: عصری که خواجه در آن زندگی کرد، عصری قابل مطالعه و بررسی است. حمله مغول که باعث نابودی تمدن اسلامی، ویرانی بناهای تاریخی و غارت و کشتن

استاد سید عبدالله انوار

خواجه نصیر بین ۱۳۰ تا ۱۳۵ اثر است که ۵ عنوان آن بسیار معروف است. که عبارتند از: اخلاق ناصری، شرح اشارات و تنبیہات، تحریر مجسطی، تحریر اقلیدس و اساس الاقتباس.

موضوع اصلی سخنرانی استاد انوار بر روی کتاب اساسی الاقتباس و

حول موضوعات محصله و معدوله و عدمیه بود که از نظر وی مباحث منطقی در بحث قضای عدلیه از ابداعات خواجه نصیر بوده که تا به حال هیچ کس نیاورده. وی به نمونه‌هایی از بحث‌های منطقی خواجه نصیر اشاره کرد.

دکتر احمد فرامرزی قراملکی

آخرین سخنران نشست دکتر احمد فرامرزی قراملکی که مدیریت جلسه را نیز عهده دار بود به بحث در جایگاه تاریخی خواجه پرداخت. وی گفت: بی شک خواجه نصیر از مؤثرترین دانشمندان دوره اسلامی است، که در علوم مختلف بسیار مؤثر بوده است.

وی چند مسئله مهم و چالش

برانگیز را بیان نمود از جمله نحوه تأثیرگذاری خواجه نصیر و انتساب برخی از آثار طوسی، بررسی نقادانه بر رشد کمی و توسعه رشد کیفی علوم و جهت گیری بر نظام معرفتی پس از خواجه، که به نمونه‌هایی نیز در این موارد اشاره داشت. نکته و چالش بعدی از نظر دکتر قراملکی منابع خواجه است. به زعم وی رشد علم مؤثر از پیشینیان و تأثیرگذار بر پسینیان است. دکتر قراملکی به بیان تفاوت‌ها و شباهت‌های بین خواجه و فخر رازی پرداخت و گفت: همه ما براساس مقدمه‌ای که خواجه بر شرح اشارات نوشته چنین انگاشته‌ایم که فخر رازی در مقام رد فلسفه ابن سیناست و خواجه در مقام دفاع و جواب است و همین انگاره می‌تواند خیلی از نکات را از نظر ما دور قرار دهد. فخر رازی بر اشارات شرح نوشته و خواجه نیز بر شرح اشارات فخر، که هر سه منطبق، طبیعیات و الهیات را در خود دارد. وی گفت: علی رغم بزرگی طوسی در منطق، منطق دانان متأخر راه طوسی را نرفته‌اند، راه فخری رفته‌اند، یعنی در غالب مسائل منطقی افراد منطقی دان که ریاضی دانان برجسته‌ای هم بوده‌اند در مسائل اختلافی بین فخر و خواجه عملاً راه فخر را پیموده‌اند. دکتر قراملکی به بیان نمونه‌هایی از این شباهت‌ها و تفاوت‌ها پرداخت. در پایان مراسم نیز استادان سخنران به سوالات حاضران پاسخ دادند.

معروف‌تر و پیروانش بیشتر است. او در میان دانشمندان آسیا شهرت فراوان و حرمت بسیار دارد. وی مردی جامع‌الاطراف بود که از بابت خرد و علم خود مشهور بود و سالها سمت ریاست همه فرهنگستانهای امپراطور تاتارها را داشت. که در آن زمان بسیار گسترده بود. وی در همه علوم الهی و بشری، کلام و حکمت طبیعی، منطق و نظریه سیارات و ریاضی مهارت داشت. سپس دکتر همدانی به آثار مهم خواجه نصیر اشاره کرده و گفت: آثار خواجه نصیر از جمله آثاری است که قرن‌ها پیش در اروپا چاپ شده و مورد بحث قرار گرفته است. دانشمندان زیادی از این آثار استفاده کرده‌اند مانند کوپرنیک، جان والیس که از اصول اقلیدس در اثبات اصل پنجم اقلیدس از طریق آثار خواجه نصیر استفاده نموده.

وی در ادامه به تجدید حیات خواجه نصیر در نوشته‌های تاریخ علم و زیاد شدن ارجاعات به آثار او در اواسط قرن بیستم اشاره کرده و گفت: ارجاعات به آثار خواجه نصیر در نوشته‌های تاریخ علم در بحث‌هایی بود که به اصطلاح در اواسط قرن بیستم در حوزه مدل‌ها و الگوهای غیر بظلمیوسی شروع شد و به خصوص بر سر این مسئله که به نظر می‌آمد و هنوز هم چنین است که بعضی از الگوهایی که کوپرنیک در بیان حرکت سیارات به کار برده، عیناً با بعضی از الگوهای خواجه نصیر منطبق است. وی اظهار داشت به هر حال تأثیر خواجه نصیر در خارج از ایران نیز مشاهده می‌شود، ولی تأثیر او در سرزمین‌های اسلامی و ایران به حدی عظیم بوده که تعیین آن واقعاً دشوار است. می‌شود گفت تأثیر خواجه نصیر فارغ از دستاوردهای جزئی علمی‌اش عمدتاً از دو جهت بوده، یکی شخصیت او که یک نمونه و الگو و اسوه برای دانشمندان شده که بعد از او سعی کردند از این نمونه تقلید کنند و چنین دانشمندی باشند. و دیگری آثار علمی اوست که در زمینه‌هایی افق پژوهش را برای اهل علم بعد از او تعیین کرد. و این به دلیل جوانب آثار مختلف علمی اوست.

دکتر معصومی در پایان، شیوه نگارش خواجه را عنوان کرده و گفت: خواجه با آثار پراکنده‌ای که در موضوعات فلسفی دارد سعی نکرده یک اثر مستقل فلسفی بنویسد. سپس خواجه را با ابن سینا مقایسه کرده و گفت: خواجه ریاضی دان و منجم بزرگی است و ابن سینا فیلسوف بزرگتری است که فقط برای اینکه بتواند کتاب فلسفی دائرةالمعارف گونه‌ای بنویسد به علوم دیگر پرداخته. ضمن اینکه شیوه خواجه نصیر توانسته تأثیر زیادی بر آیندگان داشته باشد که این اثر را تا به امروز نیز می‌بینیم.

استاد سید عبدالله انوار سخنران بعدی نشست، سخنان خود را با اشاره به آمار کتب خواجه نصیر آغاز کرد و گفت: کتابهای